І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXV. Ч. 207. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 28-го ЖОВТНЯ 1958. 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, OCTOBER 28, 1958. No. 207. VOL. LXV.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИБУТОК ЗБІЛЬШИВСЯ, БЕЗРОБІТТЯ ЗМЕНШУЄТЬСЯ

Вашингтон. — Згідно з повідомленням департаменту торгівлі, опублікованим дня 26 жовтня ц. р., національний прибуток у ЗДА збільшився в другому чвертьріччі цього року на суму 1,800,000,000 долярів до 352,400,000,000 долярів, рахуючи в річному відношенні. В господарських колах переконані, що ще основніше збільшення прибутку викажуть підрахунки за 3-тє чвертьріччя. На збільшення національного прибутку в другому кварталі 1958 вплинуло передусім збільшення прибутків американських фармерів. Незначно тільки збільшилися прибутки корпорацій, бо тільки всього на 300 мільйонів, з 31,700,000,000 в першому кварталі до 32,000,000,000 в другому чвертьріччі. Це найнижчий стан корпораційних прибутків від часу рецесії 1953-54 років. Виплачені в другому кварталі дивіденди вдержалися на минулорічній висоті. Водночас із повідомленням департаменту торгівлі опубліковано рапорт департаменту праці, в якому стверджується, що в тижні від 4 до 11 жовтня ц. р., зменшилася видно кількість робітників, управнених до одержування компенсацій за безробіття. Кількість таких робітників зменшилася на 40,500 осіб до 1,724,700, значить до стану найнижчого за весь 1958 рік. Число безробітних, управнених до одержування допомоги, є тільки на 500,000 осіб вище від кількости безробітних в тому ж періоді часу в минулому році. Якщо йде про національний прибуток, то рекордові висоти, бо аж 369,000,000,000 долярів — досяг він в влітку 1957 року. З того часу національний прибуток постійно зменшувався і найнижчого свого стану досяг він з початком 1958 року. З другого кварталу 1958 він починає збільшуватися.

Айзенгавер стверджує стабільність доляра

Вашингтон. — Президент Айзенгавер заявив, що американський доляр вже другий місяць виявляє свою стабільність, як про це свідчить те, що індекс цін на товари щоденного вжитку в місяці вересні цього року був без змін в порівнянні з серпнем ц. р. „Це значить, що заробітні платні робітників направду збільшуються, говориться в заяві Президента, бо збільшується купівельна сила доляра. Заробітні платні збільшилися на 5 відсотків в порівнянні з лютим ц. р., а купівельна сила робітників є тепер на 15 відсотків більша в порівнянні з 1952 роком". Далі стверджує Президент, що останні два місяці говорять про те, що „можливе є поліпшення економіки без рівночасного збільшування цін, це значить, без інфляції". Президент закликає до втримання стабільности доляра без федеральної контролі цін. — Президент підготовляється до другої поїздки для продовження виборчої кампанії. В 3:45 год. по пол. в понеділок 27-го жовтня Президент має відлетіти з Вашингтону до Чарлстон, Вест. Вірджінія, де має виголосити промову на летовищі, а після того відлетить до Питсбурґа, де увечорі в понеділок виголосить промову на телевізії, яку передаватимуть до 11-ох стейтів на Сході. В понеділок Айзенгавер відлетить до Ню Йорку, де переночує в готелі „Астор", а у вівторок 28-го жовтня промовлятиме на прийнятті Футбольної Крайової Фундації. Президент відлетить з Ню Йорку до столиці аж в середу, 29-го жовтня. Промова на прийнятті в Футбольній Фундації має бути аполітична, але Президент зможе вести і „якусь політичну акцію" в Ню Йорку, як заявив секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті.

Секретар торгівлі Вікс зрезиґнував, Стравс займає його становище

Вашингтон. — 24-го жовтня секретар торгівлі Сінклер Вікс зрезиґнував, а на його місце призначений колишній голова Комісії Атомової Енергії адмірал Луіс Л. Стравс, який тепер працював в Білому Домі як дорадник Президента в атомових справах. Вікс заявив Президентові, що залишає свій пост із жалем, але робить це „під натиском особистих, родинних і бизнесових вимог". Президент прийняв резиґнацію Вікса „з глибоким жалем" і висловив йому признання за те, що довго співпрацював із його кабінетом. (Вікс був членом кабінету Айзенгавера від січня 1953-го року). Президент дякував Віксові за те, що зробив для поширення й збільшення економіки цієї країни. Сенат мусітиме затвердити найменування Стравса на секретаря торгівлі в січні 1959 р. Адмірал Стравс має 52 роки, свою публічну службу почав він в 1917 році в допомоговій американській програмі, яку очолював Герберт Гувер.

В АМЕРИЦІ

● **У Фресно**, Каліфорнія, живе подружня пара Джет Т. Мюллінс, кожне з яких має понад 70 років. Цього місяця вони приготовлялися до відзначення свого золотого ювілею. Аж раптом 22 жовтня адвокат пані Мюллінс вніс до суду розводову скаргу, бо вона запідозріла свого чоловіка в подружній зраді.

● **У Стонтоні**, Вірджінія, 30-го жовтня відбудуться збори Фундації ім. Вудро Вилсона, який народився в тому містечку. В зборах візьме участь вдова колишнього президента, яка недавно відзначила 86-роковини з дня свого народження. Пані Вилсон активно працює в цій Фундації, яку засновано 1936 р.

● **Під час побуту Президента Айзенгавера**, десятки тисяч людей оваційно вітали на вулицях Сан Франсіско, якими він їхав, і на зборах, де він промовляв. Але перед Громадянською авдиторією, в якій виступав Айзенгавер, стояли 200 пікетувальників з транспарентами, на яких було написано: „Не ведіть війни Чіянґ Кай-шека" і „Не треба другого Квімою!".

● **Син Президента майор Джан Айзенгавер** 21-го жовтня почав працювати в Білому Домі як асистент бриґадного генерала Андрю Дж. Гудпастора, який є секретарем штабу Президента і зв'язковим у справах крайової оборони. Подібні становища Джан Айзенгавер займав у 1954 і 1957 роках, а досі працював у Пентаґоні.

● **25-річний неґр Карсон А. Стінсон** недавно пограбував на 100 долярів професора Колумбійського університету в Ню Йорку Фрідріка Кершнера. Професор з пам'яті намалював і передав поліції ескіз злочинця. На основі цього ескізу поліція заарештувала Стінсона, який признав, що ескіз „подібний до нього", і признався, що пограбував Кершнера.

● **49-річний гробокопатель Кеннет Дж. Веддел** із Мерисвіллу, Каліфорнія, копав на цвинтарі гріб для якогось небіжчика. Занепокоєний довгою відсутністю Кеннета, його син пішов на цвинтар і там знайшов свого батька мертвим. Кеннет помер на удар серця.

300 ОСІБ ВЗЯЛО УЧАСТЬ У ЖАЛОБНІЙ МАНІФЕСТАЦІЇ В БАВНД БРУКУ, НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ЗЛИВНИЙ ДОЩ

Бавнд Брук, Н. Дж. — Не зважаючи на зливний дощ, кругло 300 осіб взяло участь у жалобній маніфестації, влаштованій тут Демократичним Об'єднанням Бувших Репресованих Українців Совєтським режимом з приводу 25-річчя зорганізованого Москвою Великого Голоду в Україні. Маніфестація відбулася в неділю, 26-го жовтня по полудні, в приміщеннях Музею в Консисторії Української Православної Церкви в ЗДА та була попереджена Панахидою, яку відправив ВПреосвященніший Архиєпископ Мстислав у сослуженні духовенства. Під час маніфестації промовляв президент Української Народної Республіки в екзилі, д-р Степан Витвицький, звертаючи увагу на фізичне і духове народовбивство, яким Москва намарно намагається зліквідувати українську націю, або бодай припинити її прагнення до волі і незалежности. Промову про Великий Голод виголосив голова ДОБРУСівського руху п. С. Підгайний. Між промовцями був також відомий публіцист і колишній в'язень совєтських концтаборів ред. Юрій Дивнич. Промовляли також представники місцевої і стейтової влади.

ЄВГЕНІЯ ЗАРИЦЬКА КОНЦЕРТОМ В ТАВН ГОЛЛ ЗДОБУЛА ВИСОКЕ ПРИЗНАННЯ КРИТИКИ

Євгенія Зарицька

Ню Йорк. — Артисткою, що приковує увагу видатним виконанням музичних творів і подивуґідним опануванням співацької техніки, назвав рецензент „Ню Йорк Таймсу" славну українську співачку Євгенію Зарицьку, рецензуючи її концерт в Тавн Голл з минулої суботи, 25-го жовтня. В рецензії „Ню Йорк Таймсу", надрукованій у виданні того передового щоденника з понеділка 27-го жовтня, підкреслено також українську національність артистки, як і „численну й захоплену публіку", яка слухала її концерту. В рецензії дослівно сказано: „Євгенія Зарицька, українська меццо-сопран, що співала „Кармен" та інші ролі в Парижі і Лондоні, дала речитать в Тавн Голл перед великою і захопленою публікою в суботу ввечері. Зарицька виявилась артисткою, що приковує увагу. Вокальні пуристи могли б чіплятися виразних „заломань" в її голосі, що має темне забарвлення та є до деякої міри завуальований в найнижчій частині своєї скалі. У високій скалі її голос набирає ясности і прозорости, як у ліричних сопранах. Цей роздвоєний вокалізм був найбільш помітний в довгих барвистих пасажах в лярґо з опери „Ля Сенерентоля". Раніше вона продемонструвала подивуґідне опанування співу леґато в творах Генделя, Каріссімі і Глюка. Видатною була група Брамса. У співі „Ціґойнерлідер" Зарицька виявила хвилюючий вокалізм, що передавався публіці. Твори Лисенка, Нижанківського, Колесси, Барвінського і Кудрика завершували програму. Роман Савицький був акомпаніятором".

Як це вже підкреслив рецензент „Ню Йорк Таймсу", публіка, у переважаючій частині українська, справді прийняла артистку з нескриваним великим ентузіязмом, викликаючи її до наддатків. Після закінчення першої частини артистці передано багато китиць квітів. Концерт був спонзорований Українськими Американськими Ветеранами та був в адміністрації фірми „Арка", співвласникові і директорові якої, п. Ярославові Пастушенкові, треба — як це сама артистка ствердила — у великій мірі завдячувати її приїзд на гостинні виступи в цій країні.

Громада в Аліквіпа відзначила подвійні роковини

Аліквіпа, Па. — Місцева Українська Громада відзначила минулої суботи, 25-го жовтня, подвійні роковини: 1-шу річницю відкриття новозбудованого Народного Дому та 40-ву річницю його власника і господаря, Братства св. Миколая, 120-го Відділу УНСоюзу. Ці подвійні роковини відзначено бенкетом, у програму якого входили: промова головного касира УНСоюзу Романа Слободяна, промови представників міста, привітання бувших заступників головного предсідника УНС адв. Михайла Пізнака і п-ні Ґеновефи Жеребняк, головного радного Андрія Джули, активного союзового діяча Ембридж і одного з першунів в організаційній кампанії Дж. Рефта та інших. Була також мистецька програма, яку виконали Надіна Двораківська і Осип Головацький при акомпаніяменті п-ні Геррик. Програмою, яку започатковано відспіванням американського і українського національних гимнів та молитвою, проведеною всч. о. Левом Білосом, парохом місцевої української католицької церкви св. Петра і Павла, проводив інж. Михайло Комічак. Головний касир Р. Слободян у своїй промові підкреслив велику живучість місцевої Української Громади, що вершує великих діл, прикладом яких може послужити відкритий перед роком Народний Дім, збудований коштом понад 100,000 долярів. Майже вся громада зорганізована у Відділі УНСоюзу, який нараховує кругло 300 членів. Промовець підкреслив, що УНСоюз уділив в останніх роках гіпотечних позичок на народні доми 17 громадам на загальну суму понад 400,000 долярів, в цьому і громаді в Аліквіпі. В імпрезі взяли прикладну участь представники Відділів УНСоюзу з довколишніх громад.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Головою Українського Відділу Демократичної Партії** іменовано, згідно з рішенням голови Демократичної Партії в Пенсилвенії Джозефа М. Бара, п. Антона Ватюка, голову Українського Робітничого Союзу в Скрентоні. Заступником голови цього ж Відділу найменовано п. Йосифа Андруса (Тейлора).

● **Наукове засідання з доповідями про Гадяцький Договір** влаштовує в п'ятницю дня 31-го жовтня ц. р. Польський Науковий Інститут у Ню Йорку. Виступлять із доповідями на цьому засіданні молодий український історик Василь Ленцик і польський історик проф. Оскар Галецький. Відбудеться засідання в приміщенні Косцюшковської Фундації при 15 Іст 65-ій вулиці, о год. 8-ій вечора.

БІЛИЙ ДИМ НАД ВАТИКАНОМ

З комина над Ватиканським палацом понісся дим, який спершу мав біле забарвлення, і тисячі людей на площі святого Петра взяли це за знак, що вибрано вже нового Папу. Зараз потім дим „почорнів" і вістку спростовано.

ЗДА жадають з'ясування позиції СССР щодо атомової конференції в Женеві

Вашингтон. — У заяві з Білого Дому висловлено „жаль", що СССР до цього часу не висловився щодо конкретної пропозиції президента Айзенгавера з 22 серпня ц. р. щодо припинення на рік всяких атомових експериментальних вибухів з днем 1 листопада, коли то в Женеві має зійтись східньо - західня конференція у справі припинення атомових вибухів. Президент Айзенгавер узалежнив продовження часу припинення атомових вибухів від встановлення в міжчасі ефективної міжнародної контрольно-інспекційної системи. З свого боку Совєти раз-ураз настоюють на „неґайне і тривке" припинення атомових вибухів — не говорячи нічого про контролю, яка виключила б зламання такої постанови. 31-го березня Совєти проголосили були припинення атомових вибухів „назавжди", але 30-го вересня ц. р. відновили їх і до цього часу перевели вже найменше 13 експериментів. 10-го листопада ц. р. має в Женеві розпочатись друга східньо-західня конференція, а саме щодо способів забезпечення проти загрози несподіваної атаки.

Д-р Вол. Калина перевибраний на голову Шкільної Ради УКК

Ню Йорк. — Минулої суботи, 25-го жовтня ц. р. відбувся тут Делеґатський З'їзд Шкільної Ради при УККА, тобто з'їзд представників шкіл і курсів українознавства на терені ЗДА. В З'їзді взяли участь визначні наші педагоги та представники тих наших громадських організацій, що опікуються молоддю. Під сьогоднішню пору Шкільна Рада об'єднує 55 шкіл і курсів українознавства з 189 учителями та понад 3,800 учнями, допомагаючи їм своїми педагогічними і навчально - методичними порадами та, що найважливіше, відповідними шкільними підручниками, застосованими до віку і потреб нашої молоді. В склад нової Управи Шкільної Ради, що її обрано на цьому З'їзді, входять: голова — проф. д-р В Калина, заступник і керівник навчально - виховних справ — проф. д-р В. Стецюк, заступники голови та одночасно керівники ново-створених шкільних округ: проф. д-р Е. Жарський (перша шк. округа), інсп. В. Данилишин (друга шк. округа), проф. д-р М. Дольницький (третя шк. округа), проф. д-р Юрій Мачук (четверта шк. округа), секретар — дир. Ю. Спільниченко, фінансовий референт — проф. С. Стецик, референт преси і шкільних підручників — проф. д-р Б. Романенчук. До Контрольної Комісії обрано: проф. В. Чередарчук — голова, проф. В. Лотоцький, мґр. Е Харкевич - Матла і д-р В. Вишиваний — члени.

Відзначено 25-річчя Українського Народного Дому в Сиракюз

Сиракюз, Н. Й. — В неділю, 26 жовтня 1958 р. українська громада в Сиракюз святочно відмітила 25-ліття свого народного дому, в якому гуртується все місцеве громадське життя. Про ріст сиракюзької громади і її Народного Дому свідчить наявно факт що саме в останніх роках добудовано до нього окремий будинок з 16 „алеями" для гри в круглі коштом $300,000 і майно тієї інституції виносить сьогодні рівно пів мільйона долярів. Річні прибутки переходять 150,000 долярів. На ювілейну програму склалися молитва, переведена місцевим греко-кат. парохом й деканом о. В. Середовичем, промова голови Івана Пігуляка, історія Народного Дому подана Юліяном Копкою, промова в українській мові голов. секретаря УНС д-ра Ярослава Падоха про 25 останніх літ українського життя в ЗДА і в Україні та здобутки нашої громади тут і там, промова конґресмена Р. В. Рілмана, представлення теперішніх і бувших урядовців Народного Дому, а зокрема І. Пігуляка, який був першим і є 25-им головою Народного Дому й був ним 14 років., та відзначення їх почесними грамотами. До мистецької програми ввійшли продукції хору „Сурма" під орудою п-ні Кокодинської, національні танки під орудою голови І. Пігуляка, танок Р Кіта, сольоспів Патриції Бурої та таночно-акробатичний виступ Р. Масляк. При фортепіяні була п-ні О. Круль. Головою свята був Мирон Яворський, майстром церемоній був Іван Новенчин. В святі взяли участь, крім названих головний радний УНСоюзу В. Гузар з дружиною, оо. П Огірко та П. Шалока, два члени леґіслятури Ч. Шенек і Л Рулісон, б. мейор Д. Мід, шериф А. Стон, члени міської ради В. Біган і А. Стурик, суддя П. Дорсі, заст. дистриктового прокуратора І. Буц і ін. Відспіванням американського гимну розпочато свято, а відспіванням українського гимну його закінчено.

КАРДИНАЛИ ПОЧАЛИ ТАЄМНІ ВИБОРИ НОВОГО ПАПИ

Рим. — У суботу пополудні ввійшли до Ватикану кардинали, 51 з 23-х країн усіх континентів, щоб вийти відтіля щойно після переведення вибору нового — 262-го з черги Апостольського Намісника. Кардинали з Австралії, Африки, Індії, Китаю, Чіле, Куби, Колюмбії і Еквадору вперше беруть участь у „конкляве". У 1939 році кардинали тільки 16-х країн вибирали Папу. На 51 кардиналів тільки 17 є італійців, а 34 — не італійці, з того 20 походять з-поза Европи. Для переведення вибору нового Папи треба двох третіх голосів плюс один, себто 35. Як трудно зібрати таку поважну скількість голосів на одного кандидата — казус на це й теперішній вибір. Юрби народу зібрались на велетенському майдані св. Петра, задивлені в історичний комин, дим з якого має сповістити світові, чи переведено вже вибір, чи голосування буде ще продовжуватись. За суботу-неділю (американського часу) відбулось чотирократно голосування, а в понеділок уранці 5 і 6 голосування, з яким є зв'язаний витончений церемоніял. Первісно дим з комина був білий і тисячі зібраних на площі св. Петра людей почали радісно викрикувати „Папа, Папа!" Але згодом забарвлення диму ставало щораз темніше. Офіційний речник Ватикану, який спершу теж змилився, повідомив що Папи ще не обрано. Спростовано вістку, надану вже через радіо. Здогадуються, що вогонь не вхопив був відразу вогкої трави, що її додають до карток, якими голосували кардинали, і тому спершу загорілись лише картки й дали білий дим-знак, що Папу вибрано. В наступних 5-ох разах дим уже був виразно чорний. Маршал конкляву, князь Зіґісмондо Чіґі делля Ровере-Альбані, перебуваючи поза Сикстинською капелею, сконтактувався з членами конкляву єдиним доступним шляхом: говорючи голосно через отвір з вінди в палаці, якою пересилається кардиналам свіжий харч. Він перевірив, що „білий дим" був помилковий і звернув увагу, щоб така помилка не повторилась. — У часописах, які від тижня зайняті комбінаціями на тему особи майбутнього Папи, появилась вістка, що голосування ведеться над чотирма кандидатами, які мають найбільші шанси. Є ними три італійські кардинали — всі літні мужі: 76-річний кардинал з Венеції Джузеппе Ронкаллі, 74-річний префект Святішої Конґреґації Валеріо Валері і 79-річний Бенедетто Маселла, кардинал - „камерленґо". Наймолодшим з тих чотирьох кандидатів і єдиним не-італійцем з найбільшими шансами стати наступником Пія XII є вірменин, 64-річний кардинал Григорій Петро Аґаджаніян. Існує ніби-то тенденція вибрати тепер Папу тільки на „перехідний час" — задля доповнення числа кардиналів до 70-х та полагодження найважливіших церковних справ. Тому кардинали є буцім-то проти вибору надто „молодого" Папи, як ось напр. 52-річний кардинал Джузеппе Сірі, видатна індивідуальність. Вибір вимагає численних голосувань тому, що спершу кардинали голосують „куртуазійно". — як ось напр. французькі кардинали — імовірно — голосують на кардинала Ґіссерана, декана Святішої Конґреґації, француза родом. Щойно згодом голоси зосереджуються на найповажніших кандидатах. Папу Пія XII вибрано в четвертому голосуванні. До вибору нового Папи прикладає світ величезне значення з уваги на нинішній винятковий час боротьби між світами Добра і Зла.

У РИМІ ПОМЕР АМЕРИКАНСЬКИЙ КАРДИНАЛ ЕДВАРД МУНІ

Рим. — В Римі помер в суботу 25 ц. м. в Понтифікальній Північно - Американській Колеґії несподівано кардинал Едвард Муні, архиєпископ Дітройту, за кілька годин перед тим, як він мав переїхати до Ватикану на конкляв задля вибору нового Папи. Кардинал Муні віддавна хворів на серце і тому подорож до Риму на похорон Папи і на конкляв відбув кораблем. Він мав 76 років. Тиждень тому помер у Римі 82-літній кардинал Чельзо Константіні, а 27 травня ц. р. помер там американський кардинал Альфонзус Стріч з Шикаґо, у віці 69 років. Тіло кардинала Муні перевезено до Дітройту для похорону.

Большевики лаються за признання Пастернакові нагороди Нобеля

Москва. — „Літературная Газета", а через день також московська „Правда" принесли лайливі статті з приводу признання Борисові Пастернакові нагороди Нобеля з ділянки літератури. В обидвох цих часописах таврується Пастернака, як „зрадника", „Юду", „фарисея", „пачкаря буржуазної гнилі в совєтську громадськість" і т. п. Водночас большевики лають членів жюрі, що признали нагороду Пастернакові. Давид Заславський, автор статті в „Правді", звернувся з публічним закликом до Пастернака, що коли в ньому є „іскорка совєтської гідности", то він повинен відмовитися від нагороди Нобеля. Злість большевиків походить з того, що — як вони правильно здогадуються — нагороду Нобеля признано Пастернакові насправді за його повість „Доктор Живаго", що її заборонено в Совєтах, як ніби ворожий совєтському режимові та комуністичній ідеології твір. Сам Пастернак висловив спершу радість і назвав це для себе „великою честю" дістати нагороду Нобеля. Можливо, що його стероризують і прикажуть зректися її, хоч не виключене, що він виявить досить стійкости, щоб не піддатися натискові — коментують західні газети, обурені становищем большевицької верхівки.

У СВІТІ

● **В індійській пресі** появилась вістка, що колишній приятель англійської княжни Маргарити, капітан летунства Пітер Тавнзенд має одружитись з 19-річною донькою бельгійського багатія, Марі-Люіс Жамань, яка в ролі фотографки з групою під проводом Тавнзенда роз'їздить по світі, збираючи матеріяли для документарного фільму. Вони обоє перебувають тепер в Індії.

● **У комуністичному Китаї** мільйони жінок запряжено до праці в хліборобстві, на будові шляхів і гребель, на залізницях у фабриках, в копальнях та ін. а для їхніх дітей влаштовано державні дитячі садки. Комуністи не оприлюднили загального числа змобілізованих до праці жінок, але, напр., в провінції Гунан вже працює їх 6 мільйонів, а провінції Шантунґ — 6,700,000.

● **Серед 65 жертв катастрофи совєтського** пасажирського літака ТУ-104, що сталася минулого тижня на схід від Москви, згинув видатний мадярський комуніст Каролі Кісс і ще чотири мадярські комуністи, що з комуністичного Китаю летіли до Москви. Згинули в тій катастрофі також член Президії Академії Наук СССР Анатоль Хмельницький і фаховець від важкого промислу Фьодор Барбанов.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВЕЛИКА ЦІННІСТЬ

„Ви є помостом між Америкою і світом, ви є інтерпретаторами світу для Америки і Америки для світу, ви зробили Америку такою величною, як вона є". Це є дослівна цитата з промови Нелсона Рокфеллера, республіканського кандидата на губернатора стейту Ню Йорк, що її він виголосив, звертаючись до редакторів американських чужомовних газет на зустрічі з ними минулого четверга, 23-го жовтня. Наводимо ці слова головно тому, що вони є найсвіжіші у величезному реєстрі признань, висловлених досі різними, навіть найвищими представниками Америки на адресу чужомовних газет. Редакція „Свободи" могла б і зі свого архіву зацитувати кілька телеграм від президентів країни, включно з президентом Айзенгавером та його попередником президентом Труманом, які висловлювали цьому українському щоденникові признання і вдячність за те, що він дбає про зберігання на американській землі українських традицій, що „вдержує живим" український дух.

У зв'язку з цим пригадується ще одна подібна думка, висловлена зовсім недавно, бо в половині жовтня, на конґресі братських організацій стейту Ню Джерзі в Атлантик Сіті. Висловив її представник подібної до Українського Народного Союзу шведської організації, який народився в Америці, але принагідно відвідує „старий край" своїх батьків, дідів і прадідів. Його думка така: національні організації поодиноких етнічних груп дають великий і багатобічний вклад у розвиток і ріст своєї нової батьківщини, але найбільша прислуга, яку вони їй роблять — це продовжування, плекання й збагачування рідної національної культури, рідних національних традицій. І в цьому головну ролю грають їхні пресові органи.

Для загального заокруглення образу згадаємо ще й про другий бік медалі: про відношення до вільної української преси теперішніх тиранських окупантів України, голосом яких треба вважати все те, що пишуть у совєтській пресі, нехай і гарною та мельодійною українською мовою, скрупулятно контрольовані підсовєтські журналісти. Тих писань тепер там щораз більше, хоч відомо, що й „ненситий не виоре на дні моря поля, не скує душі живої і слова живого", що жадна залізна чи інша заслона не всилі затримати вільної думки і вільного слова, яка появляється у вільній українській пресі. Так чи інакше це слово проломить всі заслони, дійде навіть у найдальші закутини нашої землі, і досягне свідомости нашого народу. Ось саме це змушує тиранського окупанта реаґувати на те, що пишеться у вільній українській пресі.

Коли ж конкретно мова про „Свободу", то на її адресу та на адресу друкованих у ній авторів появилась спершу у львівській так званій „Вільній Україні", а тепер у київській „Радянській Україні" (з 23-го вересня ц. р.) нова, на повних три колонки стаття п. з.: „Нате вам, панове, тертого хріну", підписана Юрієм Мельничуком. До цієї статті ще повернемось, але з багатьох сказаних там фраз і епітетів видно, якою страшною ненавистю дихає, чи мусить дихати підсовєтський автор проти „Свободи", органу вільної української думки у вільній Америці.

Згадані вище признання і висока оцінка чужомовної преси в Америці збоку вільних людей, і сповнені злоби та ненависти виступи проти тієї преси збоку окупанта або його дерев'яних „чарлів мекартів" мусять привести до одного висновку, що його так пророчисто висловив покійний головний редактор „Свободи", д-р Лука Мишуга, у своєму останньому редакційному звіті на Конвенції УНСоюзу у Вашинґтоні в 1954-му році: „Ми свідомі, що хоч „Свобода" зробила багато доброго для нашого народу, як і для української справи, вона могла б куди більше зробити, якби мала змогу збільшити свій об'єм та розпустити свої крила на всю довжину і ширину. Допоможімо їй хоч тепер це зробити, бо чогось ліпшого, ідейнішого, тривалішого та впливовішого уже на цій землі не збудуємо!"

Про все це ми повинні пам'ятати, і пам'ятати не тільки під час жовтневих збіркових кампаній, але й впродовж цілого року, впродовж цілого нашого життя. Наша вільна преса — це наймогутніша сила, на яку ми можемо спромогтись, вона могутніша від усіх атомових і водневих супербомб, бо вона є виявом сили духа, сили волі, сили правди. Чи є яка ціна, якої наш український нарід не заплатив би за такі обставини, в яких міг би мати свою „Свободу" у Києві чи Львові, обставини, як ми маємо тут, на американській землі? В боротьбі і змаганні до цього він платить найвищу ціну, бо ціну навіть життя. Не вагаймось допомогти йому в цьому розбудовою і розвитком нашої вільної преси, що вимагає від нас так мало, а дає так багато!

МІЖ КАПІТОЛЕМ І БІЛИМ ДОМОМ...

СУД ПІД СУДОМ

Після літньої перерви, Найвищий Суд ЗДА зійшовся на чергову судову сесію. Вже чекали на нього десятки важливих справ, в тому числі ряд тих делікатних сеґреґаційних питань, які вже пару років так гарячкують громадянство. Чекали на нього й інші труднощі, як ось відхід на емеритуру судді Бортона, що, як він сам заявив „не може вже нести тягару праці". Прийшов на його місце молодий, 43-річний суддя Портер Стюарт, іменований Президентом, ще не вправлений у шляхах Найвищого Суду. Але такого роду труднощі не новина для Найвищого Суду. Відносно новина для нього і, здається, чимала психічна трудність — це значний тиск публічної опінії, критичний осуд Найвищого Суду, який тепер о с я г н у в найвищої точки.

Очевидно, в американській демократичній традиції публічна критика влади — в тому числі й судової — буденне явище. Критичне наставлення громадянства до виконної влади, з Президентом на чолі, корениться в традиційному недовір'ї до державної влади ще з тих часів, коли ця влада була деспотичною владою британських королів чи інших европейських автократів. Від неї колись утікали перші колоністи в Новий Світ, і в опозиції до неї робили революцію... Доволі звичайне також певне недовір'я до законодатної влади, до тих конґресменів, яких вибирає безпосередньо нарід. Виборча кампанія, великі слова, що так нагадують комерційну пропаґанду, рожеві обіцянки — занадто рожеві, щоб їм беззастережно вірити, неперебірлива критика збоку конкурента-кандидата, партійна ворожнеча — все це творить не тільки речове, але й психологічне підложжя для критичного наставлення громадянства до законодатної ділянки влади.

Найвищий Суд назагал вільний від цього засадничо критичного наставлення громадянства. У правосвідомості американського громадянина Найвищий Суд стоїть на сторожі конституційности діяння виконної та законодатної влади, тобто охороняє громадян від можливих порушень їхніх конституційних вольностей і прав виконною владою чи законодавчою.

Очевидно, судове рішення завжди вирішує спір між сторонами, завжди є в чиюсь користь і некористь, у приватній сфері в користь або некористь одиниці, в публічній сфері в користь або некористь влади, може губернатора або й президента. Критика рішення — звичайна річ. Рішення, що хоч мають бути юридичною інтерпретацією закону чи конституції, іноколи мають політичні наслідки, викликають світоглядові спори і ділять нарід у критиці Найвищого Суду. Так було, наприклад, напередодні Громадянської війни, коли Найвищому Судові закидали „пропівденне" наставлення, або тепер, коли, навпаки, сеґреґаційні рішення роблять Найвищий Суд в очах громадян південних стейтів ворогом їхніх стейтових прав. Ця критика, хоч яка вона гостра, не турбує надто цих дев'ять достойних мужів з Найвищого Суду.

Але ось тепер, мабуть, уперше в історії Найвищого Суду, зазнав він осуду не лише виконної влади, особливо департаменту правосуддя, не тільки Конґресу, але й майже загалу г р о м а д я н с т в а. Із заборола публічної безпеки і справедливости в очах дуже численних громадян зійшов Найвищий Суд до ролі „оборонця злочинців і зрадників", „союзника порушників публічної безпеки", став „групою олігархів, індоктринованих комунізмом" і т. д. Громадянство неначе відчуло себе не тільки позбавленим „опіки" Найвищого свого Суду, але й прямо загроженим у своїй безпеці. Воно й дало вислів цьому в численних статтях, листах до редакцій, резолюціях на мітинґах і в усьому, де тільки проявляється публічна опінія. А протягом останніх місяців ця критична опозиція набрала, сказати б, професійного характеру. З власних рядів співробітників правосуддя почулися гострі голоси критики. На з'їзді начальних суддів стейтових судів Америки в Каліфорнії вліті цього року прийнято гостру резолюцію, звернену проти „небезпечних тенденцій", що панують в Найвищому Суді. Могутня Асоціяція Американських Адвокатів, що відбула свою конвенцію над Пасифіком, також не завагалась гостро виступити проти Найвищого Суду. А оце недавно поважний журнал „ЮСНюз енд Ворлд Ріпорт" перевів анкету між 350 федеральними суддями і проголосив вислід, що більшість опитаних прилучилася до критичної резолюції стейтових начальних суддів, зверненої проти Найвищого Суду.

Немає сумніву, що це вже новий аспект справи: це юридично-наукова критика, яку не так легко іґнорувати. Вона мусить тяжіти на умах суддів Найвищого Суду, хоч формально зовсім вони нею не зв'язані. Але, підсумовуючи все разом, Найвищий Суд мусить відчувати, що тут іде про таку важливу справу, як довір'я до судочинства взагалі.

Увесь конфлікт виріс із рішень Найвищ о г о Суду в справах, які громадянство правильно вважає за важливі для своєї безпеки і справедливости. Тут залишимо на боці цілу групу рішень у справах сеґреґації чорних і білих у школах, бо вони не є правдивим підложжям конфлікту. Справді критичною є група щось із 20 рішень у карних справах проти комуністів. У цій групі Найвищий Суд, між іншим, рішив, що вчення і пропаґанда насильного усунення існуючого леґального уряду не є злочином, поки не вчинено в тому напрямі конкретних кроків (справа Єйтса); що конґресові комісії не мають права допитувати свідків про їх приналежність до комуністичної партії, бо це — „грубе втручання в сферу

(Закінчення на стр. 4-ій)

МОСКВА Й ВИБІР НОВОГО ПАПИ

З повідомлення про смерть Папи Пія XII совєтська преса і радіо не квапилися, а коли вже й подали, то кількома рядками, чимбільш непомітно для совєтських читачів. Але з тим більшою нахабністю почали Совєти виступати з обвинуваченнями проти Покійного Папи тепер, перед відбуттям конкляву кардиналів, який збирається в суботу 25 жовтня ц. р., щоб вибрати нового Папу. Атакуючи св. п. Пія XII, Москва намагається водночас із цим вплинути своїми зухвалими інвективами, а то й пропозиціями „контакту та співпраці" між Ватиканом і Совєтським Союзом на вибір нового Папи, що, згідно з бажаннями московських самодержців, мав би займатися „виконуванням тільки духовних функцій".

Багато уваги до справи вибору нового Папи присвятили московські „Ізвєстія" в кореспонденції якогось В. Гладільщікова, надрукованій у числі з 17 жовтня ц. р. під назвою „Навколо вибору голови католицької церкви". Ціла ця стаття побудована на поширюваних таки совєтською пропаґандою інформаціях що в зв'язку з кандидатурою на папський престіл виявилися серед провідних кіл Ватикану „разючі суперечності" і що колеґія кардиналів розкололася на ряд взаємопротилежних напрямків, за кожним із яких „стоять конкретні сили, які намагаються використати католицьку церкву для своїх політичних цілей". В дальшому Гладільщіков, реферуючи голоси буцімто італійської публіч н о ї опінії, більшість з яких нібито висловлюється за те, щоб „новообраний Папа обмежився тільки виконуванням духовних функцій", інсинуює єхидно, що це ледве чи можливе, бо ж „у виборі папи заінтересовані не тільки духовні сфери, але й конкретні політичні кола і в самій Італії, і поза її кордонами".

На доказ тієї заінтересованости, чи, як пишуть „Ізвєстія", „закулісових махінацій, зв'язаних з вибором нового Папи", наводиться такі „факти", як відкладення поїздки італійського прем'єра Фанфані до Єгипту, що мала відбутися 16 жовтня ц. р. і приїзд до Риму „буцімто" для участи в похороні Пія XII міністрів закордонних справ ЗДА, Франції і Західньої Німеччини — Доллеса, де Мюрвіля і фон Брентано. Виявляючи, такі „сенсаційні факти", „Ізвєстія" показали свою повну непоінформованість в тому, що пишуть, бо ж, як відомо, похорон Папи Пія XII відбувся ще 13 жовтня, а Доллес, Фон Брентано і де Мюрвіль прибули до Риму щойно в суботу 18 жовтня, щоб разом з представниками п'ятдесятьох інших держав взяти участь в заупокійному Богослуженні за Папу. В розумінні „Ізвєстій", для яких, згідно з практикою совєтського уряду, не існують інші мотиви, як „підривна робота" чи „закулісові махінації", міністри закордонних справ ЗДА, Франції і Західньої Німеччини прибули не для чого іншого, як для „ведення переговорів про кандидатуру папи" і для здійснення потрібного тиску на конкляв кардиналів, щоб він вибрав новим Папою особу, бажану їм, тобто ЗДА, Західній Німеччині і Франції... Згідно з ревеляціями Гладільщікова для того, щоб „склеїти" потрібну більшість голосів, перебуває в Римі також американський кардинал Спеллман, який в тій же цілі навіть відмовився від кандидатури на ... нового Папу.

Не обмежуючись надрукуванням статті Гладільщікова в „Ізвєстіях", Совєти зараз же на другий день передали російською, італійською та іншими мовами в московському радіо пересилання п. н. „Події у Ватикані". В цьому радіовисиланні Москва, стверджуючи облудно можливість „започаткування контакту і співпраці між Ватиканом і Совєтських Союзом для оборони миру і реалізації надій людськости", заатакувала Покійного Папу Пія XII за його ... „втручання в політику" і за ... „знищення принципів універсальної місії католицької церкви у світі". Водночас із цим висловлено сподівання, що „новий Папа буде зацікавлений більше релігійними, а не політичними проблемами".

В цьому ж московському радіопересиланні висловлено ще абсурдне обвинувачення, що за понтифікату Пія XII Ватикан „здійснював політику відкритої і виразної підтримки для найбільш реакційних і аґресивно-імперіялістичних кіл", що християнсько-демократичні уряди Західньої Німеччини й Італії мали від найвищої церковної влади постійну підтримку в їх намаганнях „вести холодну війну і перегони в озброєнні", і що Папа Пій XII відкинув „усі можливості конструктивної співпраці для справи миру та соціяльного поступу". Завершено цілий цей акт обвинувачення проти Папи Пія XII висловленими вже в „Ізвєстіях" ревеляціями про прибуття до Риму Доллеса, фон Брентана та інших „авторитетних експонентів добре відомої політики", мовляв, для ... вибору такого Папи, який би продовжував політику Пія XII.

Ревеляції й інсинуації керівників московської пропаґанди викликали у Ватикані зрозуміле обурення. Їх трактують, як чергову спробу московського тиску й шантажу і як намагання диктувати проводові Католицької Церкви, а водночас із цим підкреслюють, що Совєти не могли обрати гіршої дороги і способів для реалізації своїх намагань. Тому з усією певністю Совєти зазнають тепер такого ж розчарування, як зазнав його у 1939 році Гітлер у своїх намаганнях перешкодити у виборі на Папу кардинала Пачеллі — одного із найяскравіших і найбільш переконаних противників фашизму і гітлерівського нацизму. Визначений Папою Пієм XII і його великими попередниками шлях боротьби з кожночасним а н т ихристиянським тоталітаризмом — є шляхом не тільки Католицької Церкви, але й усього вільного світу.

ФРАНЦІЯ З НОВОЮ КОНСТИТУЦІЄЮ

„Не мурами сильне місто, а мужами, здібними до оборони".
(Старогрецька приповідка).

Париж. — Де Ґоль досягнув свого. Дванадцять років тому він вийшов із уряду, бо не хотів погодитися на конституцію IV Республіки, яка не давала ґарантії для створення стабільного режиму. Хоч, згідно з тою конституцією, парлямент Франції був „всесильний", але він не міг виділити з себе діловий і тривалий уряд. Навіть люди з талантом і досвідом не могли розвинути своїх здібностей в уряді, бо над ними завжди висів Дамоклів меч: якась нова „політична комбінація" в парляменті могла несподівано уряд повалити.

Нова конституція, як кажуть у Франції, „шита на де Ґоля". Вона дає широкі права виконній владі — урядові. Ця конституція не відсуває парляменту від впливу на державну політику, лише гальмує ті напрями, що робили з парляменту „цирк", посміховище.

Найбільшим злом французького парляментаризму була многопартійність. Дрібні групи в парляменті не могли між собою договоритись або, договорившись, ламали згоду і лишали уряд без „довір'я". Через те уряд падав, і після того починалися нові переговори, творилися нові політичні комбінації, такі самі недовговічні, як і попередні.

Нова конституція має усунути цей „первородний гріх" IV Республіки. Вибори до парляменту, призначені в листопаді, відбудуться за системою більшости, а не за пропорційними списками. Виборець тепер не мусить голосувати за партії, а буде голосувати за особи. Коли у виборчій окрузі ні один кандидат не збере більшости поданих голосів, то відбудеться друге голосування. Тоді партії, що виставили своїх кандидатів у тій самій окрузі, можуть договоритися, за кого голосувати, щоб їх кандидат був вибраний до парляменту. Звичайно той кандидат має більше шансів при виборах, за якого подано найбільше голосів. Але, ясна річ, на одній особі різні партії не можуть договоритися. Тому договореність настане між групами, політично зближеними. Уже тепер є два центри тяжіння" між правицею і лівицею. Праві („незалежні") готові входити у виборче порозуміння при другім голосуванні за кожного кандидата, окрім соціялістів (і, само собою, окрім комуністів). Натомість радикали-соціялісти і частина „Республіканськo-Народного Руху" (християнські демократи) готові йти у виборче порозуміння з соціялістами, бо не бажають підсилювати правиці, в якій грають поважну ролю різні фракції колишньої партії де Ґоля.

Яка позиція де Ґоля в цій міжпартійній боротьбі? Хоч де Ґоль прийшов до влади завдяки альжирським комітетам громадської безпеки, які почали повстання проти паризького уряду й парляменту, він, однак, не захотів на них опиратися. Генерал не мав охоти давати шансів у Франції сильній правій течії з диктаторським ухилом, бо боявся стати лялькою в їх руках. Адже могло вийти так, як у тій німецькій сатирі: „Наш король самодержавний, якщо виконує нашу волю". Тому де Ґоль вибрав такий виборчий закон, який забезпечить у майбутньому парляменті сильну соціялістичну фракцію. Розрахунок дуже простий: в нових виборах між кандидатами лівиці найбільше шансів дістати більшу кількість голосів мають соціялісти. При другому голосуванні за них голосуватимуть усі, що не бажають правоконсервативного парляменту: радикал-соціялісти, поступові християнські демократи і навіть комуністи. Звичайно, комуністична тактика, керована з Москви, прямує не до консолідації демократії, а до її руїни. Тому в інтересі комуністів, щоб до влади у Франції прийшли реакціонери: тоді „комунія" могла б кричати, мовляв, ось до чого довели „соціял-зрадники" (соціялісти) своєю угодою з де Ґолем (як відомо, соціялістична партія голосувала за нову конституцію).

Коли ж у новому парляменті буде значна соціялістична фракція, то це дуже послабить большевицьку демагогію. Виборчим законом де Ґоль, що відкинув проєкт „де ґолістів" — пропорційне голосування за списками — і не дав цим сконсолідуватися правиці, рятував сам себе від диктатури „альжирських полковників" і хотів виявити вдячність до соціялістичної партії. Аджеж у червні соціялістична партія своїм позитивним рішенням уможливила створення уряду де Ґоля (другий „вихід" був би — союз радикалів і соціялістів з комуністами, громадська війна і перемога альжирських „полковників"). Цієї катастрофи не хотіли ані соціялісти, ані де Ґоль.

Тепер, очевидно, співпраця генерала з „лівицею" буде тіснішa, ніж була перед тим. Рішучий крок для ліквідації „фронди" в армії зробив де Ґоль, заборонивши військовим в Альжирі належати до комітетів громадської безпеки. Це „відполітизування армії" прийняла Франція з задоволенням. Цей крок до оздоровлення підносить престиж французького уряду в країні і за кордоном.

Віктор

Альжирські націоналісти відкинули пропозицію переговорів з Францією

Каїро. — Альжирські націоналісти з табору Альжирського національного фронту визволення, очолювані від недавна створеним за кордоном еміґраційним урядом з осідком в Каїро, відкинули в суботу 25 ц. м. пропозицію французького прем'єра де Ґоля — вислати до Парижу своїх делегатів для переговорів у справі військового перемир'я. Альжирські націоналісти заявили, що вони готові до переговорів з французьким урядом, але не над перемир'ям у війні, яка ведеться вже чотири роки, а над політичною майбутністю Альжиру. Вину за цю війну скидає націоналістичний комунікат на „сліпоту і заскорузлість" французьких урядів. Відкинення пропозиції про переговори — за коментарями преси — викликало розчарування в усіх мусульманських та ліберальних колах Франції, як також в міжнародних колах, що в останньому кроці де Ґоля вбачали рішучий зворот у сторону замирення. Невірними виявились голоси преси, які запевняли, що за кулісами вже від тижнів ведуться тайні французько-альжирські переговори за видатним посередництвом ірляндського міністра закордонних справ Франка Ейкена. Туніський президент Бурґуіба висловив був велике вдоволення з пропозиції де Ґоля. Здогадуються, що в закордонному центрі альжирських націоналістів в Каїро взяли верх радикальні елементи. Французький уряд не визнає Фронту національного визволення ані згаданого еміґраційного уряду за авторитетних представників альжирського народу.

† Лев Безручко

МІСІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

(2)

Щиро, по-братерськи і з ентузіязмом вітали й приймали Капелю в Галичині, зокрема, в Станиславові (11-19 квітня 1919 р.) і в Стрию (на Великдень 20 квітня 1919 р.), а як звідти через Сянок Капеля приїхала на Закарпаття, до Ужгороду, де в той час стояли чеські військові частини, то нас усіх членів Капелі включно з дириґентом О. Кошицем, заарештовано, як нібито „большевиків". Ясна річ, що це була брудна, провокаційна робота росіян і кацапів-москвофілів на Закарпатті. Але, завдяки і н т е рвенції впливових чеських україно-фільських чинників, цю підленьку провокацію викрито, справу вияснено й на початку місяця травня 1919 Капеля була вже в Празі, де перший наш концерт відбувся з надзвичайним успіхом, що признали чеські фахові критики, рецензенти та поодинокі визначні представники чехо-словацького уряду й громадянства.

Дальша концертова подорож Капелі під орудою незрівняного її дириґента О. Кошиця — це справді був тріюмфальний похід української пісні серед чужоземних країн і народів. Шкода тільки, що цей похід не був довготривалий, що золота сторінка, яку вписала Капеля в історію національно-мистецьких здобутків нашого народу, вийшла така мала. Велика шкода, що, наприклад, відомий „Хор Донских Казаков" під проводом Жарова існує й подорожує чи не з 30 років, ширить по всьому світі славу московської пісні й самої „матушки-Москви", а українці з їх чи не найкращою піснею й з найкращим, славним дириґентом О. А. Кошицем, поїздили пару років, блиснули, як метелик, та й зникли з національно-мистецької арени.

*

Друга, концертова частина вечора відзначилась сольовими співами, грою на піяні й виступом Катедрального Хору Української Автокефальної Православ н о ї Церкви св. Трійці під мистецьким проводом проф. Івана Трухлого.

Виконавцями сольових продукцій (на 100% клясичних і на 98% українських) були: п-ні Нона Кульчицька (піяно), п-ні Людмила Костецька (сопранове сольо) й дві панночки — Лідя Кошман (дві продукції якої були в німецькій та італійській мовах) і Валя Жила, також сопраністки. Молоді дзвінкі, вправлені й лірично забарвлені голоси трьох співачок з належним виконанням кожної продукції справили преґарне враження на слухачів, ба навіть на тих, що більше розуміються на музиці й співі та люблять часом „скритикувати". Панночка Валя Жила, крім сольоспіву, бадьоро й з молодечим запалом відтанцювала один український танець у національному вбранні. Конферансьє, п. Юрій Кузьмич щиро подякував усім виконавцям, зокрема, дириґентові хору п. І. Трухлому, за добірну й зразково виведену програму, проголосив коротку перерву, після якої почалась остання танцювальна частина вечора, що затягнулась до пізньої пори.

В перерві між танцями, серед запрошених гостей з'явився американський співак-баритон Джордж Біч (викладав дикцію й сольфеджіо в музичній школі на Бродвеї), який дуже добре відспівав клясичну американську пісню „Олд менс ривер" та ще пару інших, за що публіка нагородила його щедрими оплесками. Крім того, знайшлась серед гостей фахова піяністка з Перу, п-ні С. Варґас, яка, можна сказати, віртуозно відіграла відому клясичну річ „Рондо капрічіозо" Мендельсона. Це був повний мистецький успіх.

Годиться зазначити, що на цім ювілейнім вечорі з членів УРКапелі були присутні: проф. І. Трухлий, його дружина Катерина, п-ні Ольга Копачук, п-ні М. Січинська (дружина професора-архітекта, Володимира Січинського, який належав до адміністративного персоналу Капелі) і автор цих рядків. На жаль, з капелян-нюйоркчан не могли прибути: п. Петро Ординський (славний соліст-баритон Капелі) з дружиною, Юрій Татарів (тенор), п. Шандровський (бас-„профундо"), п. Чавдарів (бас) і інші. Маємо ще кільканадцять капелян-ветеранів у різних містах ЗДА, в Канаді, в Південній Америці, в Европі — в розсіянні сущих.

Деякі з наших капелян добре влаштувались і, порівнюючи, добре ситуовані, але більшість терпеливо зносить гірку долю українців поза межами своєї Батьківщини. Всяка ініціятива з добрим наміром і розрахована на добру ціль і справу, є похвальна й заслуговує на признання. Тож і Катедральному Хорові УАПЦеркви св. Трійці в Ню Йорку, на чолі з його високоавторитетним дириґентом проф. І. Трухлим, належиться честь, признання і подяка за влаштування цього славного ювілейного вечора, присвяченого 40-літтю створення УРКапелі під орудою О. А. Кошиця. Приймаючи ж на увагу, що УРКапеля є чи була „пар екселянс" витвором Директорії Української Народної Республіки, як її державної установи, — вважаю, що було б також добре, якби не одна, а представники ширших кіл громадянства, його організацій, різних установ, створити з-поміж себе Ювілейний комітет для влаштування відповідної імпрези (і може не тільки імпрези!) з нагоди 40-ліття виїзду УРКапелі з Києва. Цією датою є день 4-го лютого 1919 р., отже ювілейні роковини припадають на місяць лютий 1959 року. Такий ширший комітет був би в стані задовольнити й ширші кола нашого громадянства для вшанування й відзначення тієї великої ролі „Солов'я України" — УРКапелі, що її вона відіграла в справі поширення й популяризації пісні — творчости нашого народу, а разом з тим і ідеї самостійности й соборности України в формі Української Народної Республіки. Треба сподіватися, що ця думка знайде належну підтримку в дотичних колах української еміґрації, зокрема, в Ню Йорку, і буде відповідно здійснена, бо на це заслуговує не тільки сама УРКапеля з її провідниками, але й ті державні заслужені мужі України, а зокрема Головний Отаман С. В. Петлюра, які цю культурно-мистецьку установу — місію УНРеспубліки створили й вислали за кордон.

(Кінець).

ЗІ СХОДУ ЛЕТЯТЬ...

Зі сходу летять журавлі,
Далека, тривожна їх путь,
Привіт із моєї землі
Мені на чужину несуть.

Я слухаю вдень і вночі,
Як в небі курличуть вони.
Пригадують їхні ключі
Розлогі вітчизни лани.

Ніяк не забути мені
Їх журне прощання-курли,
Як золотом вересня дні
В моїй Україні цвіли.

АНДРІЙ ЛЕГІТ

„СВОБОДА" ВЖЕ 65 РОКІВ ВИКОНУЄ ВЕЛИКУ МІСІЮ РЕЧНИКА УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВДИ. ДОПОМОЖІТЬ ЇЙ І ЇЇ ВИДАННЯМ: АНГЛОМОВНОМУ „УКРАЇНСЬКОМУ ТИЖНЕВИКОВІ" ТА ДИТЯЧОМУ МІСЯЧНИКОВІ „ВЕСЕЛКА" ПРОДОВЖУВАТИ ЦЮ МІСІЮ! ПОШЛІТЬ СВОЮ ДОБРОВІЛЬНУ ДОПЛАТУ ДО ПЕРЕДПЛАТИ І ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ЮВІЛЕЙНИЙ ФОНД „СВОБОДИ"!

Степан Куропась

ШИКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Чоловічий Хор Сурма започаткував осінній сезон академій і концертів власним концертом. До залі Школи Шопена прийшло 500 відомих українських лиць нашого міста в суботу, 11-го жовтня, щоб налюбуватися українською піснею і новими композиціями та побачити танцювальну групу Ростислава Тягнибока. В додатку Хор Сурма потребує фінансової допомоги, щоб жити і мусить теж себе десь випробувати. Девізою хору є така правда: не виступати на подвійних національних імпрезах. А що у нас подвійні імпрези не переводяться, хор Сурма має мало нагод виступувиступати. Числом хор малий, всього 36 співаків під диригентурою Омеляна Плешкевича дав нам гарний виступ відомих вже композицій, як „Закувала та сива зозуля" — Ніщинського чи „Косар" — Людкевича з додатком нових композицій Миколи Гнатишина. Разом 16 пісень і чотири танкові виступи чотирьох пар: Тягнибок, Краденич, Цісар, Гарасенко, Завунов, Збошанів, Ноґач і Косовський. Танки Козачок, Коломийка, Гопак і Запорозький Герць мали на сцені добрих виконавців.

Змагання Рибацько-Ловецького Клюбу, що відбулися в Равнд Лейку на Дитячій Оселі в неділю 21-го вересня випали надсподівано добре. Такі змагання Клюбу відбуваються у нас щорічно і раз вийдуть добре, раз гірше, залежить від приготувань, погоди, учасників, як теж від того, чи „бере риба"! Цього року приготовлялися не лише рибалки, але й жінки рибалок. Рішили разом з чоловіками рибацьку долю ділити. Намовили й мене переночувати на оселі, як теж бути присутнім на „Рибацькій Стрічі". Ночував я в „Косові" і цілу ніч чув, як авта курсували між Шикаґом і Равнд Лейком. Люди приїздили, привозили провіянти, рибацькі сіти і причандали, верталися і над ранком знову приїздили. Ще треті півні не співали, як змагуни-рибалки: інж. Чопівський, інж. Барцаба, інж. Хлібович, інж. Кулів, д-р Панчишин, п. Борис Яценків і п. Трусевич рушили на човни рибу здобувати. Погода була гарна, хоч в Шикаґо падав зливний дощ. За той час пані поралися біля рибацького обіду. Верховодила в кухні пані Чопівська, Барцаба й Дахнівська, а помагали пані Хлібович, Шумська і пані генералова Павленко.

Признати треба, що риба „не брала" і те що зловили рибалки не вистарчило б на добрий обід для них і гостей. Тому добре, що на поміч з Шикаґо привезено печеню на дико, полтавські печені пиріжки (в Галичині невідомі), кури й гуси. Замість рибацького обіду вийшов бенкет на всю губу. Були роздані нагороди: першу інж. Чопівському, другу Борисові Яценкові а третю інж. Хлібовичеві. Були промови на теми рибацьких пригод, риби і т. п. Предсідник Клюбу інж. Чопівський поділився з присутніми перебігом нарад рибацької конвенції Ліґи Айзек Волтон, на якій він заступав українців. Весела це була атмосфера у веселому товаристві, свого рода відпруження, потрібне так дуже в американському темпі і способі життя. Накінець діти Микола Павленко і Борис Яценків зібрали 20 дол. на акцію „Діти — Дітям".

Україна в образках, образ який мала привезти до нас п-і Славка Сурмач на неділю 12 жотня, не став дійсністю. П-ні Славка занедужала поважно і треба буде кількох тижнів, поки вона зможе приїхати до нас. Так звучала телеграма, а кілька днів пізніше д-р Кулик, лікар п-ні Славки, приїхав на конвенцію лікарів-спеціялістів до Шикаґо і пояснив значення телеграми. Шкода Славки, шкода, що ми не побачили „України сьогодні". Бажаємо п-ні Славці скорого видужання і прибуття до Шикаґо.

Український Національний Музей — *одинокий всенаціональний музей і архів в ЗДА*, набирає виразного обличчя. З прибуттям п. Каленика Лисюка з Онтеріо, Каліфорнія, що став екзекутивним директором музею, є надія, що музей стане тим, чим повинен бути. Досі він був вдень зачинений і неприступний для своїх і чужих, лише вечером блимало там світло. Тепер вдень урядує там п. Лисюк. Я мав нагоду говорити з ним кілька разів, і виходить, що він і тепер музеєм тільки живе і має великі пляни.

Прогулька до Люрду вдалалася, кажуть її шикаґовські учасники. В церкві Св. Йосифа стрінув я союзовця Миколу Кашуля, який звичайно переводив вакації на Союзівці. Цього року він мав вакації в Европі, їздив з прогулькою до Люрду. „Яке ваше враження, п. Кашуль?! Ви, як старий еміґрант з-перед 14-го року, давно Европи не бачили. Газети різно пишуть, і інтересно було б почути від вас, як виглядає тепер Европа, що Ви бачили?" — питав я. — Европа, себто Бельгія, Німеччина, Франція, Австрія, Італія, вже не є знищені війною. Люди добре відживлені, нема жебраків, нема навіть „бомів" таких як у нас на Медісон або в Ню Йорку на Боверах. Є великий брак мешкань, нових мешканевих домів не будується. Несподівався бачити в Европі так багато українців. В Парижі бачив українську каплицю, що міститься у великій лічниці Парижа, де саме помер Симон Петлюра. Бачив теж те місце, де Шварцбарт вбив Петлюру.

Подорож коштує його офіційно 800 дол. неофіційно два рази більше, бо американці в Европі привикли все купувати, а їх дуже там здирають, бо знають силу доляра.

Голодова манифестація відбулася у нас в неділю 5-го жовтня. Гарна була програма з участю хору Сурма і Славути, оркестри СУМА та блискучої промови інж. М. Приходька, автора книжки „Один з п'ятнадцяти мільйонів", але шкода що тільки для нас самих. Тиждень пізніше маршували поляки в давнтавні вулицею Стейт. Маршували в суботу, 11-го жовтня, повну годину, при звуках оркестри, а їм приглядалася 50-тисячна маса на хідниках і сам мейор міста, який сказав: „Прекрасна парада". Така і нам придалася б. Польська маніфестація була зорганізована для вшанування пам'яті генерала Пулаского. І чужому научайтесь . . ! Звичайно, вся преса повна похвал для хороброго польського народу, а про 7 мільйонів українців, жертв голоду з 1933 р. ні чичирк!

Парафія св. Йосифа під проводом пароха о. Шарого йде вперед. Шкільний будинок, який до часу збудовання нової церкви буде служити громаді за церкву, вже викінчений аж на малі речі. Перша Служба Божа у власнім будинку буде 2-го листопада ц. р.

Парафія св. Йосафата, покликана до життя два роки тому, складається переважно з американців українського роду, що переселилися на окраїни міста і передмістя. Нова церква лежить при вулиці Кумберленд на полудне від Ґіґінс Ровд. Парох о. Шарий є добрим організатором, вміє приєднати людей і вміє здобувати фонди на будову школи і церкви.

Український С т р і л е цький Клюб відбув пробне стріляння до цілі на своїй фармі в Амбой, Ілл. В змаганні взяли участь члени клюбу разом зі своїми родинами, м. і. теж орг. УНСоюзу Микола Ткачук, М. Прийма і підписаний. Першуном в стрілянні до цілі вийшов п. Гриць Масник, директор української кооперативи „Самодопомога". Друге місце зайняв 10-літній Юрко Прийма, а третє Юрій Теодорович. Орг. М. Ткачук і підписаний опинилися на сірому кінці. З жінок визначилися в стрілянні пані Пелагія Теодорович. По стрілянні в соснових лісах фарми члени клюбу збирали гриби, яких цього року природа видала дуже багато. Підпеньки вже вимерзли, але були ще масляки або підсосняки. Змагуни — самі союзівці, бо УНСоюз всюди веде перед.

Подорож до Шамокін, — колиски УНСоюзу, відбули головний контролер Петро Пуцило, секр. 423-го Відділу Т. Носієвич і підписаний. Поворотом зі зборів ЗУАДК з Филаделфії товариство відвідало Лігайтон, оселю Ольжича, де переночувало, як теж переїхало по дорозі найстарші українські громади в районі твердого вугля Патсвіл, Сейнт Клер, Монт, Кармел, Маганой Сіті і Шамокін. Жадної адреси зі собою не взяли, але на головній вулиці Шамокіну знайшли український клюб, якого електрична ліхтарня голосила, що це є „юкренієн бродергуд". На другому поверсі знайшли простору залю з люксусовими меблями, а за барою урядував буфетник. Присутні забавлялися грою на різних машинах гри. Буфетник заявив нам англійською мовою, що це перший український клюб в Шамокін, має виплачений дім і вартує 100,000. Говорив теж дивною українською мовою. На запит, чи багато тут українців, сказав: „Тераз вшиткі українци, а предтем то були русини". Місто Шамокін, яке я все мав за якусь діру в горах, мене приємно вразило. По обох боках міста дві гори, на яких копальні вугля. В кітловині між горами чистеньке місто перетяте широким шляхом залізної дороги. Є гарна і простора українська церква, школа і парохіяльні будинки. Вивіски над склепами кажуть, що їх власники є українці або інші слов'яни, головно словаки. Хотіли ми відвідати колишнього уродженця Шикаґо — Івана Когута, який в Шамокін має відвічальне становище у фірмі „Еров Ширт Ко", що виробляє найкращі і найдорожчі сорочки в Америці. Іван Когут був колись спортовим директором „Молодих Українських Націоналістів" і під час засідання Головного Уряду УНСоюзу в Шикаґо в 1938 р. приготовив в Гейдж Парку для вшанування уряду незабутній „Ют Спорт Релі", участь в якому взяли Дітройт, Клівленд і Шикаґо. На жаль, не застали його дома (до речі — це мій кум), як теж не застали його в Елкс Клюбі, де він є членом. Союзівці повинні робити прощу до Шамокіну.

Американізація м о л о д ого *покоління* йде в нас скорим темпом. Нарід потішається бодай тим, що вважає це за нормальний процес, бо великий американський котел, в якому все перетоплюється і з якого виростає своєрідна американська нація.

Шикаґо є містом чистоти, бо видає на чищення 3,000 миль своїх вулиць 3,5 мільйонів долярів. Має всі модерні машини до чищення, включно до машин, які створюють вакуум (порожнечу) і всисають в себе все, що їм в дорогу попадеться. Дощ, сніг не перешкаджають роботі, лише свята не раз є причиною більшого занечищення і снігів, бо люди і машини відпочивають. Жадне місто в Америці не має так великого бюджету на чищення міста.

Громада на Савт - Сайді, за видатною допомогою Норт-Сайду влаштувала Зустріч громадянства з нововибраним головним контролером УНСоюзу Петром Пуцилою. Виростає на Савт - Сайді новий чинник Український Народний Дім і новий лідер, що так вміло веде „Щадничо - Позичкову Спілку „Трайдент" — Петро Пуцило. Душею імпрези був секретар 35-го Відділу УНСоюзу орг. Микола Ткачук. Програма вечора була весела і обчислена на те, щоб Зустріч зблизила до себе всіх тих, що для УНСоюзу силою свого призначення мають працювати.

Українці в Німеччині об'єднались у висловах співчуття з приводу смерти Папи Пія XII

Мюнхен. — Провід Української Автокефальної Православної Церкви в Німеччині, як теж проводи інших українських установ висловили своє співчуття з приводу смерти Папи Пія XII окремими телеграмами, висланими на руки декана Колеґії Кардиналів, кардинала Е. Тіссерана. О. митрофорний протоєрей П. Дубицький вислав телеграму до Ватикану такого змісту: „В імені Української Автокефальної Православної Церкви в Баварії маю шану висловити найглибші співчуття з приводу смерти Святішого Отця Папи Пія XII".

Сенат Українського Вільного Університету вислав таку телеграму: „Потрясені вісткою про смерть Святішого Отця, просимо Вашу Еміненцію прийняти найглибші слова співчуття від Українського професури і студентства. Вільного Університету, його Святіший Отець, Папа Пій XII був завжди великим меценатом для Українського Вільного Університету та для української Культури". Центральне Представництво Української Еміґрації в Німеччині вислало телеграму наступного змісту: „Українські еміґранти в Німеччині, без огляду на конфесійну приналежність, відчувають глибокий біль з приводу смерти Святішого Отця Папи Пія XII. Святіший Отець виявив небе великим Добродієм для українців еміґрантів. Ми є теж свідомі, що висловлюємо і біль наших братів в Україні, які з політичних причин не можуть сьогодні висловити свого співчуття".

В ДЕЯКИХ СТЕЙТАХ ВПАВ ГЛИБОКИЙ СНІГ

Ню Йорк. — В неділю 26-го жовтня впав в деяких стейтах сніг, а в усіх стейтах на схід від долини Міссіссіппі падав дощ. В Кетскильських горах в нюйоркському стейті впав сніг 16 цалів завглибшки, а в стейті Ню Джерзі дощ падав в суботу і в неділю, і внаслідок цього можуть вилити річки Раритан і Пассейк. Сніг із дощем падав в Ютиці, Ромі, Бінгемтоні і Ґлен Фоллсі. Кілька осіб згинуло внаслідок злої погоди, а численні особи є поранені в автових катастрофах на слизьких шляхах.

ЗАКЛИК В СПРАВІ ХВИЛИНИ СПІЛЬНОЇ МОЛИТВИ У ДНІ 1 ЛИСТОПАДА

Понад сорок років нищить безбожницький режим наш найбільший скарб, нашу Церкву на Рідних Землях. 1930-го року організував він переслідування УАПЦ. Переслідування посилилися після 2-гої світової війни, коли то м. ін. 1945 р. внарештовано всіх українських католицьких Владик.

Протиставмося тому новітньому варварству! Поможім активно нашим братам і сестрам! Поможім їм молитвою та працею! Інформуймо вільний світ про стан переслідування на Рідних Землях! Підготовляймо з підтримкою всього християнського світу загальну молитву за переслідувану Церкву.

Українська спільнота помолиться в намірені українського народу мовчазної Церкви вже вчетверте! Молимося всі разом без різниці переконання й походження у дні 1-го листопада, дослівно в одну й ту саму хвилину в усьому світі, щоб ми нашою організованістю й нашою дисциплінованістю перемогли простір та нашу розпорошеність у світі!

Хвилина спільної молитви назначена на год. 20-ту вечер середньоевропейського ч а с у. (Австрія, Бельгія, Еспанія, Німеччина, Італія, Франція). Цій годині відповідають в Україні — 22-га, Англії — 19-та, Сх. ЗДА та Сх. Канаді (Ню Йорк, Монтреаль, Торонто) — 11-та, Ванкувер — 10-та, Арґентина та Бразилія (Буенос Айрес чи Ріо де Жанейро) — 15-та, Сх. Австралія (Сідней) — 2-го листопада о *шостій ранку*.

Пам'ятаймо, що молитва кришить скали! Ще недавно про переслідувану Церкву в Україні світ мовчав. Сьогодні за українську переслідувану Церкву молиться ввесь християнський світ. Це українці перші в часі процесії в Люрді серед всіх народів мали шану молитися за переслідуваних братів і сестер, за всіх тих, що терплять в ім'я Христа та за Христа! Будьмо чуйні, не ослабаймо в нашій молитві й у надії!

Хай наша молитва стане могутнім *висловом* нашої туги за єдністю.

Просимо всі наші організації, зокрема патріотичні молодняцькі Організації, щоб дисципліновано включилися в молитовний похід, згідно з начальними гаслами: Бог і Україна! Пригадаймо одні одним про день та хвилину молитви, пам'ятаючи, що нашою солідарністю приносимо полегшу братам і сестрам на засланні, у підпіллі, у новітніх катакомбах!

Президія Українського Християнського Руху

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Мінеаполіс — Сен Пол, Міннесота

УКРАЇНСЬКА ПРОТИСОВЄТСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ

27-го вересня ц. р. великою протисовєтською демонстрацією українці Міннеаполісу й Сен-Полу відзначили 25-ту річницю штучного голоду в Україні. За ініціятивою Міннеаполіського *Відділу УККА*, для переведення цієї демонстрації був створений Комітет відзначення 25-ої р і ч н и ц і штучного голоду в Україні. До Комітету увійшло 9 членів, репрезентуючи всі 4 основні політичні середовища ОДВУ, ООЧСУ, Т-во Прихильників УНРеспубліки і Т-во Сприяння УНРаді, дев'яте місце в Комітеті мав Відділ ч. 345 УНСоюзу.

Комітет на чолі з своїм головою, проф. Олександром Грановським, зорганізував напередодні демонстрації півгодинну телевізійну програму про штучний голод в Україні (проф. Грановський, др. Микола Менжега і свідки голоду — д-р Мотря Колодій, д-р Анатоль Лисий). По демонстрації видано 3,000 прим. англомовної летючки про голод в Україні „Чи може це статися тут? — Це сталося 25 років тому!" (текст інж. Марко Менжега, доповнення й корективи проф. О. Грановський), видруковано понад 450 протисовєтських гасел (26 текстових варіянтів), видана спеціяльна брошура про штучний голод в Україні (автор і рівночасно видавець — інж. Марко Менжега), вислані брошури й відповідні листи до провідних політичних діячів стейту, часописів тощо (проф. О. Грановський, інж. М. Менжега), виготовлено спеціяльні друки, включно з детальним зазначенням маршруту руху авт демонстрантів (прот. о. Андрій Кість, Антін Семенюк), виготовано українські прапорці до авт (М. Домбровська, С. Абрамчук) тощо.

У день емонстрації авта українців (їх було за підрахунком кореспондента місцевого англомовного часопису понад 200) від збірного пункту „Парейд Ґраунд" окремими колонами їхали через центральну частину Міннеаполісу до центру Сен Полу, а звідси повз стейтовий Кепітол до Комопарку, в якому і відбувся протестаційний мітинг.

Майже на кожне з авт демонстрантів були наліплені друковані англомовні протисовєтські гасла. Крім гасел, зміст яких був присвячений штучному голодові в Україні (напр. „Хрущов допомагав Сталінові виморидувати 7 мільйонів українців у 1932/33 р. р."), дуже багато варіянтів гасел скеровували увагу американців на незмінну агресивність Росії, на те, що сучасний комунізм є лише новітньою стадією традиційного російського імперіялізму, і підкреслювали величезне значення у справі боротьби проти Росії неросійських національностей СССР, у першу чергу України, незалежність якої є найбільшою небезпекою для Росії і водночасно запорукою сталого миру у світі.

Авта демонстрантів проїздили вулицями міст у години найбільшого скупчення людей в центрах (11 - 12,30 дня, субота), а тому ті гасла читали і коментували тисячі людей!.. Автор цих рядків чув таке: — „*То була демонстрація наших друзів, які демонстрували проти нашого найбільшого ворога . . .!*"

Більшість авт їхало з українськими і американськими прапорцями, Пластуни під керівництвом пані Олександри Костюк і В. Міньковича роздавали протисовєтські летючки. У протестаційному мітинґу виступали з промовами про штучний голод в Україні: проф. О. Грановський, Федеральний сенатор Едвард Тай, кандидат на федерального конґресмена адв. Френк Фарел і проф. Міннесотського університету д-р Марк Гравбард. Була одноголосно ухвалена відповідна резолюція, текст якої розіслано до провідних політичних діячів стейту, а також до місцевої преси.

Матеріяльною базою демонстрації була збіркова акція, переведена українськими громадами і організаціями Твін-Сіті, яка дала до каси Комітету $603,50 (у тому числі $145,75 від Міннеаполіського Відд. УККА). Одержано також $25 від продажу брошури про штучний голод в Україні. Найкращі здобутки в тій акції мали за порядком висоти зібраних сум: Міннеаполіський Відд. УКА, 32-ий Відд. ОДВУ, Громада УПЦ Св. Юрія Переможця, 345-ий Відд. УНСоюзу при УПЦ Св. Арх. Михаїла, 134-ий Відд. Провидіння при УКЦ Св. Константина, Громада УПЦ Св. Володимира і Ольги, 1-ий Відд. ООЧСУ, Т-во Прихильників УНРеспубліки, 385-ий Відд. УНСоюзу при УКЦ Св. Константина і Відд. Українського Робітничого Союзу.

По відтягненні всіх витрат демонстрації, у тому числі коштів закупівлі ще 300 прим. англомовної брошури про голод в Україні для якнайширшого розповсюдження її в Міннесоті та придбання для бібліотек міст кількох примірників „Білої книги про чорні діла Кремля", фот та кольорового фільму, змонтованого під час демонстрації тощо, — решта касової готівки розподілена так: 88,75 дол. пересилається на будову Церкви-пам'ятника ж е р т в г о л о д у (Баунд Брук) і 88,75 дол. передається до спеціяльного фонду на переведення тих чи інших політичних акцій, якщо доцільність їх буде схвалена загаль. зборами представників усіх українських громад та організацій Твін-Сіті. У виданому фінансовому звіті Комітету (220 прим.) зазначені не тільки всі одержані й витрачені Комітетом суми, але і всі жертводавці.

Микола Дербуш

ЮВІЛЕЙНИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що з нагоди 65-річчя „С в о б о д и" надіслали свою добровільну д о п л а т у до передплати та свою пожертву на її фонд та на фонд її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „В е с е л к а", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

С П И С О К Ч. 4.

П. Москаль, Спрінґ Вал.	$ 12.00	К. Ґуральний, Ню Йорк	2.00
С. Куропась, Шикаґо	10.00	А. Яворський, Сиракюз	2.00
Д-р І. Скрипух, Брентфорд	5.00	І. Ковальчук, Мілвіл.	2.00
Е. Катеринюк, Люісвіл	5.00	М. Палько, Филаделфія	2.00
П. Задорецький, Акокік	5.00	А. А. Вовк, Гастінґтон	2.00
Ґ. Шостак, Гартфорд	5.00	Р. Скалович, Бруклин	2.00
В. Білинський, Рачестер	5.00	В. Балабан, Бруклин	2.00
М. Добуш, Бронкс	5.00	І. Щудлюк, Кембрідж	2.00
А. Гриневич, Шикаґо	5.00	В. Малкович, Дітройт	2.00
К. Миронюк, Бруклин	5.00	А. Балко, Клівленд	2.00
Т. Долішний, Йонкерс	5.00	А. Сава, Прейрієде Шієн	2.00
Т. Савицький, Дітройт	5.00	П. Шевчук, Ленґгорн	2.00
С. Комарницький, Лейк Таг.	3.00	І. Мелех, Рачестер	2.00
Я. Баглай, Филаделфія	3.00	В. Мельник, Бренфорд	2.00
І. Солтис, Дітройт	3.00	А. Кільман, Форествіл	2.00
Д-р Є. Савчин, Шикаґо	3.00	А. Кобаса, Бутвин	2.00
Р. Волчук, форест Гіллс	3.00	Д. Юрчишин, Гіббінґ	1.20
Л. Хомко, Волнатпорт	3.00	А. Малецький, Филаделфія	1.00
Й. Ярема, Плейнфілд	3.00	Демків-Мидляк, Ню Йорк	1.00
В. Кузів, Бріджпорт	3.00	І. Лабеський, Шіфілд	1.00
В. Шостак, Ню Йорк	3.00	О. Парфанович, Джерзі Сіті	1.00
Б. Шарий, Люісвіл	2.75	С. Тесак, Ютика	1.00
Д. Юрчишин, Гіббінґ	2.20	А. Богдан, Нюарк	1.00
Т. Сорока, Бруклин	2.00	В. Кузьма, Віндсор	1.00
П. Гарасимів, Гастінґ Он Г.	2.00	Г. Рудницький, Елизабет	1.00
Г. Варґуліч, Йонґставн	2.00	М. Цуп, Салтсбурґ	1.00
І. Сорока, Ню Гейвен	2.00	П. Мельник, Росемонт	1.00
М. Стиранець, Ірвінґтон	2.00	Д. Кішанук, Гіксвіл	1.00
Н. Тищенко, Шикаґо	2.00	О. Стахура, Кемпбел	1.00
Й. Ґула, Едмонтон	2.00	В. Кляйнер, Форт Вейн	1.00
М. Павлина, Ракавей Біч	2.00	С. Чорній, Клівленд	1.00
П. Стасина, Торонто	2.00	А. Букшований, Бейон	1.00
К. Качмарова, Ст. Пол	2.00	Н. Руцицька, Ірвінґтон	1.00
М. Касій, Росвіл	2.00	П. Барзик, Балтімор	1.00
С. Панкевич, Тульса	2.00	В. Сисило, Віллінґ	1.00
М. Ґурак, Клівленд	2.00	Я. Лисяк, Ембрідж	1.00
П. Щирба, Вілмінґтон	2.00	Н. Стойко, Дітройт	1.00
Н. Гнатик, Боффало	2.00	С. Грабар, Перт Амбой	1.00
З. Суліван, Брент Рок	2.00	С. Чорпіта, Филаделфія	1.00
І. Сорока, Честер	2.00	С. Кунікевич, Глестонбурі	1.00
Н. Белос, Клівленд	2.00	М. Курчак, Іст Медов	1.00
Т. Годунка, Честер	2.00	М. Осідач, Ню Йорк	1.00
І. Гайдукевич, Флінт	2.00	А. Напора, Ірвінґтон	1.00
Ю. Михуда, Черивіл	2.00	А. Барна, Валінґтон	1.00
К. Котило, Бріджпорт	2.00	П. Сталіс, Гемтремк	1.00
А. Ясний, Бронкс	2.00	Сениця, Боффало	1.00
І. Іванюк, Куртіс Бей	2.00	М. Керич, Юнійондейл	1.00
О. Маліхівський, Вудсайд	2.00	І. Запріяла, Колінґдейл	1.00
В. Гамкало, Віндсор	2.00	П. Онуферко, Сінсінаті	1.00
А. Бабич, Пасейк	2.00	М. Сендецький, Ст. Пол	1.00
В. Сак, Мейплвуд	2.00	М. Саницька, Торонто	1.00
о. В. Горохівський, Норвіч	2.00	І. Вдзіл, Клівленд	1.00
І. Загоруйко, Бурлінґтон	2.00	П. Вітенко, Вілінґ	1.00
І. Баланчук, Вілмінґтон	2.00	І. Гурмак, Клівленд	1.00
П. Парицький, Фріґолд	2.00		
В. Туровський, Клівленд	2.00	Р а з о м	$ 243.95
О. Перлович, Томс Рівер	2.00	Раніше проголошено	$ 756.45
І. Красник, Шикаґо	2.00		
І. Грабар, Джерзі Сіті	2.00	Р а з о м	$ 1,000.40

СУД ПІД СУДОМ

(Закінчення з стор. 2)

приватного життя громадянина" (справа Воткінса) що коли обвинуваченого судять на підставі усних зізнань агентів ЕфБіАй, то він має право переглядати секретні акти ЕфБіАй, зв'язані зі справою (справа Дженкса); що уряд не може відмовити закордонного пашпорта громадянинові тільки тому, що він — член комуністичної партії або її симпатик.

А в звичайній кримінальній справі проти негра Мелорі (за напад на білу жінку) Суд рішив, що добровільне признання запідозреного на поліції, де його перетримали шість годин, поки доставили до судді (а це було вночі), не може бути використане як доказ при розправі.

Легко можна уявити собі загрозу цих рішень для безпеки суспільности. Десятки комуністів вийшли на волю, Мелорі і інші вбивники та золчинці, які признались до вини — вийшли також на волю. Шеф ЕфБіАй Гувер, якому рішення Найвищого Суду найбільше перешкоджали у переслідуванні злочинців, висловив суть справи ясно: „В Найвищому Суді слідна тенденція брати під охорону більше одиницю-злочинця, як суспільність".

Але, здається, істота конфлікту в зворотній сторінці цього ствердження: це правосвідомість американської спільноти другої половини 20 століття виявляє тенденцію брати під охорону більше суспільність, як одиницю. І річ, нам здається, в тому, що консервативний Найвищий Суд не піддався ще цій тенденції. Адже на початку американської революції і вільної американської держави була ідея індивідуалізму, тієї філософії 17-го й 18-го століть, що рачила в одиниці ціль суспільної організації, а ціль держави — єдино в охороні „природних" прав одиниці. Ця ідея втілилася в американській Декларації Незалежности 1776 року, а пізніше і в американській конституції, першій такого роду в світі. Вона глибоко увійшла в правовий світогляд американького народу, для якого й досі ще його конституція — це хартія індивідуальних свобід та прав громадянина і ледве чи ще що інше. І Европа перейшла шляхом через французьку революцію, через ідею індивідуалізму й лібералізму. Але вона пішла далі і дійшла в 20 столітті до надіндивідуалізму в різній формі (комунізму, фашизму чи націонал-соціялізму як найскрайніших виявів). Світоглядова тенденція цілого світу ставить тепер суспільність над одиницю, а ґльобальна політична ситуація цю тенденцію тільки поглиблює. Здається, що й американська суспільність не вільна від цієї тенденції, а новий американський патріотизм є виявом цього. Але суспільність ще не свідома цього; і тільки у випадках, коли абсолютні формальні права одиниці колідують з інтересами, наприклад, з безпекою суспільности, тоді вона домагається, як це заявив Гувер, щоб влада, а в даному випадку суд, брала під охорону радше суспільність, як одиницю. І конфлікт, здається нам, саме в тому, що Найвищий Суд не пішов з духом часу в цьому відношенні: він точно читає конституцію, чи карну процедуру, за їх оригінальною інтенцією — охороняти одиницю від можливих порушень її прав державною владою.

Коли президент Айзенгавер іменував Поттера Стюарта новим суддею Найвищого Суду, то казали, що він відомий своїми „консервативними" поглядами і буде противагою „ліберальн и м" тенденціям Найвищого Суду. Мабуть, і тут непорозуміння: адже лібералізм і його вислів — індивідуалізм це, власне, найбільше консервативні американські ідеї, і, власне, в тому напрямі теперішній Найвищий Суд консервативний. І коли суспільність відважиться признатися перед собою, що вона поволі відступає від традиційного індивідуалізму, і коли Найвищий Суд візьме під увагу нові тенденції при інтерпретації старих законів — конфлікт між ними зникне.

Спорт

УСК, Ню Йорк — СК, Бруклин 2 : 4 (2:1)

Свої чергові змагання за мистецтво Ліґи УСК програв до СК Бруклин у повищому відношенні. До половини змагань УСК провадив 2:1. Обоє воріт (одні із карного копу) стрілив Копсініс. Здавалося, що наші сподівання поконати досі непереможний клюб, ось-ось стануть дійсністю. Одначе одна помилка помочі приносить вирівнання для противника, а пізніше важка контузія воротаря УСК-у Голуба цілковито змінює положення на грищі у користь противника. Галуба на воротах заступає Наливайко, послаблюючи лінію помочі. Цю обставину використовує Бруклин і в останніх 6 хвилинах до кінця змагань стріляє дальших двоє воріт.

У передзмагу резерва УСК-у перемогла резерву Бруклину 3:1. Усі троє воріт здобув Літвінов. УСК „Б" програв із Дойтч - унґанри 3:0. В суботу, 18-го жовтня ц. р. школярі УСК-у програли до школярів Айнтрахту 7:1, а доріст УСК-у зремісував із доростом Айнтрахту 0:0.

Іван Єсрант

● Д-р Фелікс Марті - Ібаньєз із Нюйоркської Медичної Школи прийшов до висновку, що медицина повинна шукати не тільки таких ліків, які лікують від різних недуг, а й таких, які запобігають недугам. Тоді, твердить Марті-Ібаньєз, скріплений людський організм сам унешкідливлював би всякі заразки, які до нього потрапляють. „Треба добитися симбіози людського організму з заразками". Д-р Алфред Вейл із Бронксу, Н. Й., ствердив, що деякі віруси не піддаються т. зв. антибіотикам, і тому треба шукати нових засобів у поборюванні деяких недуг.

Адамс залишив Білий Дім без прощального прийняття

Вашинґтон. — Колишній головний дорадник Білого Дому Шерман Адамс закінчив свою працю в Білому Домі 24-го жовтня і „потихо" залишив своє бюро, відкинувши пропозицію бути присутнім на окремім прийнятті в його честь. Адамс повідомив через радіо про свою резиґнацію ще 23-го вересня, але після того щодня працював у Білому Домі, щоб поліквідувати деякі справи та допомогти своєму наслідникові ґенерал-майорові Вилтонові Б. Персонсові. У своїй резиґнаційній промові Адамс заявляв, що не зробив „нічого злого", коли приймав подарунки від свого приятеля Бернарда Голдфайна з Бостону, і що не резиґнує під натиском тільки тому, щоб не спричиняти клопотів президентові Айзенгаверові. Адамс мав вже кілька пропозицій від бизнесових концернів, але він покищо не прийняв ще жадної праці.

Червоний Хрест дбатиме про об'єднання родин під час катастроф

Вашинґтон. — Президент Американського Червоного Хреста емеритований генерал Алфред М. Грунтер і головний поштмайстер Артур Е. Сомерфілд опрацювали плян, як найлегше можна буде об'єднати членів родин під час якоїсь катастрофи. Червоний Хрест додаватиме до харчових допомогових пачок окремі друки-картки, які матимуть виповнювати ті, що були евакуовані під час більших катастроф. Червоний Хрест роздаватиме подвійні блянкети поштових карток: одні будуть повідомляти про безпеку евакуованих, а другі про нові тимчасові адреси переміщених осіб. Ті картки будуть складані в поштовому уряді, найближчому до катастрофи, а Червоний Хрест допомагатиме заінтересованим людям знайти потрібних їм осіб.

Ґаґерті відповідає Труманові в справі Кореї

Шикаґо, Ілл. — Пресовий секретар Білого Дому Джеймс С Ґаґерті сказав, що колишній президент Гаррі С. Труман „переписує історію під політичним кутом зору", коли твердить, що президент Айзенгавер „с к а п і т у л ю в а в перед комуністами в Кореї в 1952 році". (Труман казав у своїй промові в Каселі, Па., що Айзенгавер „пішов до Кореї в 1952 році і скапітулював перед комуністами". і тепер „американці мусять за це платити"). Ґаґерті сказав: „Я не можу повірити, що пан Труман міг сказати, що Президент Айзенгавер „піддався комуністам в Кореї. Та коли він таке сказав, то важко йому буде продати таким робом написану історію амер. народові". Секретар Білого Дому твердив, що американський нарід, знає, хто припинив бої в Кореї, які, аж до президента Айзенгавера, ведено без найменшої можливости на успіх. Одночасно Труман промовляв у Вілмінґтоні, Делаваре, і гостро критикував внутрішню і закордонну політику республіканців. Закордонну політику називав „промахом, хвастощами і такою, що веде до війни", а у внутрішній політиці вказував на дорожнечу, велике число безробітних і 12-більйоновий дефіцит у федеральному бюджеті, не згадуючи про те, що той дефіцит був би ще більший, коли б Конґрес ухвалив був всі демократичні законопроєкти.

ЗУСТРІЧ НІКСОНА З РОКФЕЛЛЕРОМ РОЗВІЯЛА ПОГОЛОСКИ ПРО „ХОЛОД" МІЖ НИМИ

Ню Йорк. — Під час першого побуту в Ню Йорку віце президент Ричард М. Ніксон не міг бачитись з республіканським кандидатом на губернатора Нелсоном Рокфелером, і тому поширились поголоски, що між ними панують холодні відносини, бо Рокфелер, якщо стане губернатором, то може бути потенціяльним кандидатом на президента ЗДА в 1960, на якого схоче кандидувати і Ніксон. Та 24-го жовтня Ніксон і Рокфелер з'їли разом снідання і конферували в дружній атмосфері, чим розвіяли поголоски про політичне напруження між ними.

● **У совєтській зоні Німеччини** заарештовано 29-річного американського туриста Джорджа С. Мілроя за „фотографування військового об'єкту". Насправді, Мілрой лише спитав поліціянта, чи вільно йому зробити світлину з якогось будинку. Поліціянт сказав „так", але за хвилину прийшли аґенти й арештували американця. Совєтські військові власті дозволили Мілроєві піти до ресторану разом з представником американської амбасади, але під час обіду його знову арештували.

● **У Москві** вдруге судили 5-х недоліткiв, які в травні цього року вломилися в крамницю і застрелили поліціянта, який хотів перешкодити грабежу. Ватажка банди, 19-річного Віктора Шанкіна, засуджено на смерть, а решту на кару в'язниці від 10 до 20 років. На першій розправі всіх засудили були на в'язничні кари, але газети, з наказу к о м п а р т і ї, „запротестували" проти занадто лаґідного присуду.

● **Кол. прем'єр Франції Жорж Бідо** у пресовому інтерв'ю перестеріг західній світ, щоб він не повторив помилки з-перед 20 років, яку англійський і французький прем'єри зробили в Мюнхені, погодившись на всі вимоги Ґітлера. Тепер, сказав Жорж Бідо, таке саме угодівство загрожує на Далекому Сході у зв'язку з островами Квімой і Матсу. Бідо гостро виступив проти пацифізму і проти комуністичного Китаю.

Прем'єр Діфенбейкер починає подорож довкола світу

Оттава. — Канадійський прем'єр міністрів Джан Діфенбейкер вибирається в подорож довкола світу і у вівторок 28-го жовтня прибув до Ню Йорку, який буде першим постоєм в цій подорожі. Прем'єр Діфенбейкер має відвідати 24 держав між 28-им жовтня і -3-им грудня ц. р., коли він має бути вже в Канаді. Прем'єр поїде в товаристві 5-членного секретаріяту, в складі якого будуть два представники міністерства закордонних справ. Випрацьовують плян про відвідини Діфенбейкера в країнах англійського комонвелту. Він має бути в Англії, Франції, Західній Німеччині і Італії. В Південно-східній Азії має провести три тижні.

Експльозія в Оттаві спричинила двомільйонову шкоду і поранення 30 осіб

Оттава, Канада. — Вранці 25 жовтня була в бизнесовій частині канадійської столиці експльозія, внаслідок якої поранено коло 30 осіб, а матеріяльну шкоду оцінюють на два мільйони долярів. Причина експльозії не є відома, мабуть вона сталася в автомобілевій аґенції, яка є віддалена п'ять мінут від будинку парляменту. Якщо б ця експльозія була сталася в робітний день, то число людських жертв було б було значно більше. Знищений ц і л и й бльок малих будинків, і поважно пошкоджений є 9-поверховий будинок, в якому міститься податковий відділ. Прем'єр міністрів Джан Діфенбейкер відвідав район катастрофи, а поліцисти і пожежники шукали в грузах за пораненими. Між пораненими є тільки одна особа покажно покалічена. Внаслідок експльозії повилітали вікна на обширі шестибльокового району. Посадник міста Джордж Нелмс визначив окремий комітет, який має допомогти поліції в тому, щоб не було грабунків в районі катастрофи. Пожежній сторожі негайно вдалося погасити малі пожежі, які були виникли.

Китайські комуністи проголошують нове перемир'я

Гонґ Конґ. — Комуно-китайське радіо з Пейпінґу передало новий приказ комуністичного міністра оборони маршала Пенґ Теґ-гуая з суботи 25 ц. м. з проголошенням, що надалі комуністи не будуть бомбардувати портів, летовищ і висадних місць на Квімої, Матсу й інших малих сусідніх острівцях, що перебувають під націоналістичним правлінням, у паристі дні. У ті дні — говориться в комуністичному комунікаті — „компатріоти" з Формози можуть спокійно постачати на ті острови все, що потрібне там для цивільного населення і військових гарнізонів. Зате в непаристі дні комуністи відраджують вести постачання з уваги на можливості бомбардування, дармащо воно теж не обов'язкове. При цій нагоді комуно-китайський комунікат знову нацьковує китайських націоналістів, використовуючи для цього останні відвідини Доллеса на Формозі і проголошений офіційний комунікат про вислідн тамощніх нарад. Американці, мовляв, здеґрадували уряд Чіянґ Кай-шека до ролі репрезентантів виключно Формози й „заборонили" їм говорити про воєнний похід проти комуністів. Пейпінське радіо закликає знову націоналістів з Формози до безпосередніх переговорів між китайцями. Воно завважує, що воно не радить націоналістам цілком зривати з Вашинґтоном, бо це було б „не реальне", однак взиває відірватися від політичної залежности від Америки та перестати їй „повинуватись".

Південні демократи проти голови свого партійного комітету

Вашинґтон. — В „демократичній родині" зайшла суперечка внаслідок того, що голова Крайового Демократичного Комітету Пол М. Ботлер гостро виступив проти південник демократів за їх спротив об'єднанню публічних шкіл. Ботлер сказав на телевізійній програмі, що південні демократи „можуть шукати політичного азилю" де тільки хочуть і можуть перейти до Республіканської партії чи закласти третю партію, якщо не хочуть погодитися з демократичною програмою в справі расової інтеґрації. Ця заява Ботлера викликала гостру відповідь демократичного сенатора з Флориди Джорджа А. Сметерса, який сказав, що прийшов час, в якому Ботлер повинен „закликати до єдности в Демократичній партії, а не до поділу. Ми потребуємо миротворців, а не аґітаторів; потребуємо єдности, а не роздору", — казав сенатор. Демократичний сенатор із Вірджінії А. Вілліс Робертсон відповів Ботлерові, що „це трохи завчасно лівим демократам викидати південних демократів із партії на тій, мовляв, основі, що вони можуть виграти вибори і без нас". Деякі демократи передбачають розрив серед демократів внаслідок расової інтеґрації, якої домагаються північні демократи, і яку поборюють південні.

Совєтські шпигуни ґрасують у ЗДА

Вашинґтон. — Шеф армійського дослідного центру ґенерал-поручник Артур Дж. Трудо заявив на пресовій конференції, яка відбулася після триденних нарад Товариства Приятелів Американської Армії, що в цій країні ґрасують совєтські шпигуни, які викрадають таємниці про нові винаходи в ділянці нової зброї, і тому СССР деколи швидше може в и п р о д у к у в а т и нову зброю, ніж це станеться на заході, де цю зброю винайдено. Генерал Трудо казав, що СССР посилає своїх фахівців до ЗДА, які тут ходять по фабриках і здобувають потрібні їм відомості. Деколи Захід продає СССР деякі винаходи, які комуністи вміють згодом добре використати. „Якби англійці не були продали совєтам джетового мотору „Нене Роллс Ройс", казав генерал Трудо, то СССР не мав би тепер своїх МІҐ-ів, якими користувалися китайські комуністи в Північній Кореї. Генерал Трудо вказував на те, що заяви СССР про пробні атомові вибухи ЗДА на Пацифіку свідчать про те, що комуністи дістають відомості про зброю цієї країни від своїх шпигунів.

ТАРЗАН, ч. 4150. Інформує про те, що досі сталося.

— Що ви тут робите? — запитав мавполюд. Легкий Джов настрашився, але це промовив. — Ну що ж, я вернувся до міста після того, як від вас відійшов.

— Авжеж, він не знав, що була війна, — сказав Сем. — Тому тепер він є хитрий і втікає, як і всі ми . . .

Тарзан звернувся до поліциста. — Ви не повинні були відійти, капітане . . . Я маю деякі інформації для вас!